

Centrum Ochrony Mokradeł

ul. Raszyńska 32/44 m. 140, 02-026 Warszawa

adres korespondencyjny: ul. Cieszkowskiego 1/3 lok. 31, 01-636 Warszawa

tel. +48 796 435 444

e-mail: cmok@bagna.pl, www.bagna.pl

Warszawa, 4 kwietnia 2013 r.

Centrum Ochrony Mokradeł

Sprawozdanie merytoryczne z działalności w 2012 r.

1. Dzień Mokradeł

4 lutego w gmachu Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się mokradłowa konferencja popularnonaukowa zorganizowana przez Centrum Ochrony Mokradeł oraz Wydział Biologii UW z okazji kolejnej rocznicy podpisania Konwencji Ramsarskiej. Tegorocznym tematem WWD (World Wetlands Day) było hasło "Mokradła a turystyka". W ramach tego tematu Przemek Pasek z Fundacji JaWisła opowiedział o spływach kajakowych Wisłą i atrakcjach, jakie czekają na turystów w dolinie Królowej Polskich Rzek. Druga prezentacja, wygłoszona przez Jacka Engela, dotyczyła działalności biura turystyki Przyrodniczej "Dudek" i rozwoju turystyki w Parku Narodowym Ujście Warty, od lat przyciągającym głównie miłośników ptaków. Najważniejszą i najgorętszą częścią spotkania były jednak prezentacje oraz dyskusja na temat wzrastającej w ostatnich latach skali odwodnień i niszczenia mokradeł oraz rzek pod hasłem ochrony przeciwpowodziowej. Dr Mateusz Grygoruk z Zakładu Hydrologii i Zasobów Wodnych SGGW wygłosił wykład prezentujący chaotyczne i niezgodne z zasadami gospodarki wodnej działania Wojewódzkich Zarządów Melioracji i Urządzeń Wodnych, wyjaśnił także jak powinna wyglądać poprawna gospodarka zlewniowa i jakimi prawami rządzi się woda w środowisku. Prezentacja Jacka Engela z Państwowej Rady Ochrony Przyrody ukazała natomiast luki prawne, dzięki którym przepisy mające regulować zrównoważone gospodarowanie wodą i nowoczesne podejście do ochrony przeciwpowodziowej, a także ochronę przyrody, umożliwiają działania całkiem odwrotne. Burzliwa dyskusja kontynuowana była w kularach, po przerwie natomiast uczestnicy wysłuchali prezentacji dotyczących najważniejszych projektów ochrony mokradeł w Polsce. Pierwsze dwa, zlokalizowane w Biebrzańskim Parku Narodowym, zostały zaprezentowane przez ich koordynatorów: Przemysława Nawrockiego z organizacji Ptaki Polskie (projekt ochrony orlika grubodziobego) oraz Artura Wiatra z BbPN (renaturyzacja sieci hydrograficznej w Basenie Środkowym Doliny Biebrzy). Następnie Łukasz Kozub z Centrum Ochrony Mokradeł przedstawił wyniki inwentaryzacji mechowisk w Polsce, a Adam Kapler z Pracowni Banku Nasion Ogrodu Botanicznego PAN w Powsinie metody ochrony ex situ rzadkich gatunków roślin. Spotkanie zakończyło się w późnych godzinach popołudniowych pokazem slajdów z bagien z różnych stron świata, udostępnionych przez członków i sympatyków CMOK.

2. Projekt pn. "Czynna ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych w rezerwach przyrody na Mazowszu i Podlasiu"

Celem projektu jest czynna ochrona czterech zagrożonych w Polsce i Unii Europejskiej siedlisk przyrodniczych, muraw kserotermicznych (6210), torfowisk wysokich (7110), torfowisk

przejściowych (7140) i świetlistych dąbrów (9110), stanowiących miejsce występowania gatunków światłożądnych. Obszary realizacji projektu znajdują się w: dziesięciu rezerwach przyrody (Góra Uszeście, Sadkowice, Torfowisko Karaska, Torfowisko Serafin, Jastrząbek, Dąbrowy Seroczyńskie, Dąbrowa Radziejowska, Podjabłońskie, Brwilno i Kawęczyn) i trzech innych istniejących (zespół przyrodniczo-krajobrazowy Głogi) lub projektowanych (rezerwat Raj i użytek ekologiczny Góra Rawska) obszarów chronionych niższej rangi, w województwie mazowieckim i podlaskim.

W kwietniu 2012 r. złożony został wniosek o dofinansowanie projektu. Pod koniec kwietnia wniosek przeszedł pozytywnie ocenę formalną. W lipcu uzyskał 88 pkt podczas oceny merytorycznej I stopnia i tym samym zajął 3 miejsce na liście rankingowej, jako projekt podstawowy. Na etapie oceny merytorycznej II stopnia Centrum Ochrony Mokradeł podpisało umowy z zarządcami gruntów, na których prowadzone będą działania ochronne w ramach projektu (nadleśnictwa: Drewnica, Myszyniec, Zwoleń, Sokołów, Grójec, Siedlce, Płock, Łąck i Nurzec; starostwa powiatowe: w Lipsku i Ostrołęce, gmina Mielnik), natomiast do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie i w Białymstoku złożone zostały wnioski o wydanie zarządzeń w sprawie ustanowienia działań ochronnych dla rezerwatów przyrody, na terenie których wykonywane będą działania ochrony czynnej w ramach projektu. Zarządzenia dla dziesięciu rezerwatów objętych projektem wydane zostały w listopadzie 2012 r. Tym samym ocena merytoryczna II stopnia została zakończona pozytywnie. Umowy o dofinansowanie zostały podpisane: 11 grudnia 2012 r. z Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (współfinansowanie: 85%) oraz 31 grudnia 2012 r. z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (współfinansowanie: 9,97%). Pozostała część kosztów związanych z realizacją projektu finansowana będzie w ramach wkładu własnego stowarzyszenia Centrum Ochrony Mokradeł. Projekt realizowany będzie od 1 lutego 2013 r. do 31 grudnia 2014 r.

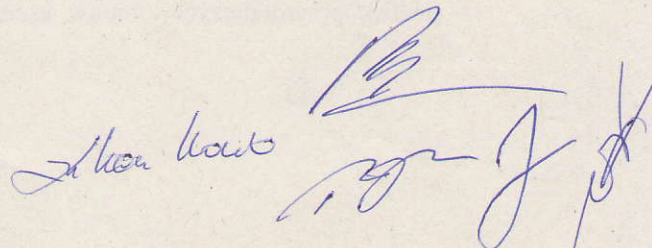
3. Projekt NFOS

W lutym 2012 roku złożono wniosek do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej o dofinansowanie działań dotyczących ochrony czynnej ekosystemów torfowiskowych na Mazowszu i Podlasiu. Celem projektu jest powstrzymanie sukcesji na wybranych torfowiskach alkalicznych (siedlisko przyrodnicze 7230). Po podpisaniu umowy we wrześniu rozpoczęto działania, w ramach których skoszono i usunięto biomasę z następujących powierzchni: Całowanie – 3,19 ha, Wiłkokuk – 0,96 ha, Kobyla Biel – 0,86 ha, Borsuki – 0,76 ha, Lipsk – 5,53 ha. Ponadto odkrzaczono i usunięto biomasę z 2,81 ha na powierzchni Lipsk. Kontynuację działań na mechowiskach przewidziano w 2013 r.

4. Serwis Bagna.pl, fanpage bagna.pl

Funkcjonowanie informacyjnego serwisu mokradłowego bagna.pl w 2012 r. koncentrowało się na publikowaniu aktualności dotyczących bieżących wydarzeń mokradłowych z kraju. Artykuły pojawiały się również (w mniejszym zakresie) w innych działach serwisu, głównie w zakładkach: „Mokre tematy”, „Działalność CMok”, „Rozbryzgi” i „Mieszkańcy bagien”. Nowe teksty powstawały średnio raz na tydzień.

Rozpowszechnianie treści publikowanych w serwisie wspierał fanpage bagna.pl na Facebooku. W 2012 r. fanpage bagna.pl polubiło 176 nowych użytkowników, a wycofało polubienie 10. Na koniec 2012 r. wśród użytkowników lubiących stronę 271 pochodziło z Polski, 4 ze Stanów Zjednoczonych, 3 z Wielkiej Brytanii, po 2 z Brazylii i Szwecji, po 1 z Hiszpanii, Niemiec, Holandii, Norwegii, Irlandii, Serbii, Turcji, Węgier, Indii i Singapuru.

Wśród nich 85 deklarowało zamieszkanie w Warszawie, przy czym liczba ta jest zaniżona, gdyż nie wliczono do niej deklaracji takich jak Mokotów.

Najwięcej osób, w liczbie 61 w jednym czasie, aktywnie korzystało ze strony 2 lipca. Tego samego dnia treści związane ze stroną obejrzała rekordowa liczba użytkowników (601). Dzień wcześniej na stronie bagna.pl opublikowano zdjęcia z akcji wykaszania rezerwatu przyrody „Torfy Orońskie”. Nieco mniejszy zasięg był w dniach poprzednich i kolejnych, przez co szczytowy tydzień aktywności i zasięgu to pierwszy tydzień lipca. Dość duży zasięg oddziaływania strony można wiązać również z następującymi wpisami na stronie: wycieczka botaniczna po bagnie Całowanie na początku czerwca, publikacja dotycząca pozwolenia na budowę obwodnicy Augustowa w połowie grudnia oraz informacja o utworzeniu nowych rezerwatów torfowiskowych na Mazowszu z początku grudnia. Liczba dni, w których stronę wyświetlono ponad 2000 razy wynosi 5 i są to głównie dni związane z ww. wydarzeniami. Ze względu na stały przyrost liczby użytkowników lubiących stronę, tego typu statystyki faworyzują wydarzenia bliższe końca roku.

Łączna liczba wyświetleń strony w całym roku wyniosła 89 529. Łączna liczba wygenerowanych w wyniku kontaktów między użytkownikami wyświetleń postów strony wyniosła 6 441. W ciągu roku negatywną opinię o stronie (np. kliknięcia „ukryj”) wyraziło 19 użytkowników. Strona ma zasięg przede wszystkim krajowy, jednak poza Polską wyświetlono ją w 75 krajach – najczęściej w Wielkiej Brytanii, a następnie w Stanach Zjednoczonych i Niemczech. Wśród miejscowości zdecydowanie dominuje Warszawa.

Fanpage bagna.pl w 2012 r. opublikował około 100 wpisów różnego typu (zmian statusu, linków do artykułów w Internecie, udostępnień treści innych użytkowników Facebooka, utworzonych wydarzeń, zdjęć itp.). Utworzono następujące wydarzenia: Wykaszanie Torfów Orońskich, IX Liczenie Derkaczy na Bagnie Całowanie, Wykaszanie murawy Mierzvice, Wykaszanie sejneńskich siedlisk nieleśnych (dodano również informacje o Światowym Dniu Mokradeł, bez tworzenia strony wydarzenia jak również udostępniano wydarzenia innych użytkowników). Utworzono jeden nowy album fotograficzny – Wykaszanie Torfów Orońskich.

5. Liczenie żurawi w Mazowieckim Parku Krajobrazowym

1 kwietnia 2012 r. w Mazowieckim Parku Krajobrazowym odbyła się czwarta edycja akcji liczenia żurawi. Celem liczeń zorganizowanych tego roku we współpracy z Towarzystwem Przyrodniczym „Bocian” było rozpoznanie stanu lęgowej populacji żurawi w MPK. Akcja miała charakter badawczo-popularyzatorski i kierowana była do wszystkich zainteresowanych. W liczeniu udział wzięło 30 osób, wśród których znaleźli się zarówno zawodowi ornitolodzy, jak i ornitolodzy-amatorzy oraz wszelkiej maści miłośnicy przyrody. Inwentaryzowany obszar objął południową część parku – przede wszystkim tereny dwóch ostoi Natura 2000: Bagno Całowanie oraz Bagna Celestynowskie. Przy niesprzyjającej pogodzie (bardzo silny wiatr) na obszarze ok. 7 000 ha zlokalizowano ok. 20 rewirów lęgowych żurawi.

6. Liczenie derkaczy na Bagnie Całowanie i działalność edukacyjna w Mazowieckim Parku Krajobrazowym

W tym roku liczenie derkaczy zostało zorganizowane we współpracy z Nadleśnictwem Celestynów. Nadleśnictwo współfinansowało akcję w ramach realizowanego przez siebie projektu pn.

 Złota kawa

"Infrastruktura turystyczna służąca zabezpieczeniu obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie przed nadmierną presją turystów". Do udziału w akcji zgłosiła się rekordowa liczba ponad 100 osób, w liczeniu wzięło udział ok. 70 osób. Tradycyjnie wspierał nas merytorycznie Marek Jobda z Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków, a gościem specjalnym był Vaclav Zamecnik z Czeskiego Towarzystwa Ornitologicznego, który przed wyjściem w teren opowiedział o zagrożeniach i ochronie derkacza w Czechach. Liczenie, jak co roku, zakończyło się ogniskiem na podwórku szkoły w Podbieli.

W ramach działalności edukacyjnej Stowarzyszenie poprowadziło wycieczkę Polskiego Towarzystwa Botanicznego po Bagnie Całowanie i torfowiskach śródleśnych w Lasach Celestynowskich oraz wycieczkę po konferencji z okazji 25-lecia Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. W ramach współpracy z Nadleśnictwem Celestynów zorganizowana została wycieczka botaniczna po Bagnie Całowanie.

7. Obóz botaniczny w Starym Folwarku

Centrum Ochrony Mokradeł wraz z Kołem Naukowym Międzywydziałowych Studiów Ochrony Środowiska, Kołem Naukowym Geobotaniki oraz Kołem Naukowym Ochrony Środowiska Uniwersytetu Warszawskiego zorganizowało piąty już letni obóz badawczy w północno-wschodniej Polsce. Studencki Obóz Botaniczny odbył się w dniach 14-22 lipca 2012 roku, we wsi Stary Folwark koło Suwałk. W obozie uczestniczyły 24 osoby, w tym 11 studentów i świeżo obronionych absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego oraz pięciu opiekunów naukowych: dr Dan Wołkowycki (Politechnika Białostocka), dr Paweł Pawlikowski (UW, CMok), mgr Filip Jarzombkowski (CMok, ITP), mgr Piotr Zaniewski (UW, CMok), mgr Iwona Dembicz (UW, CMok). Sekretariat obozu prowadzili mgr Magdalena Galus (CMok) oraz mgr Piotr Zaniewski (UW, CMok).

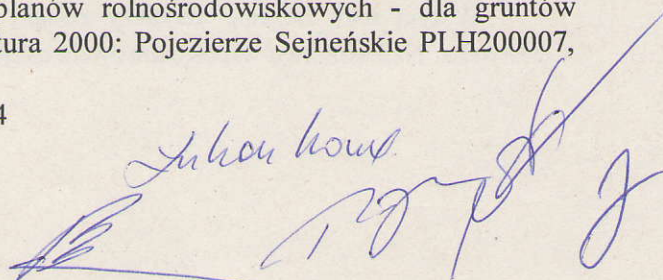
Podczas obozu prowadzone były systematyczne badania nad wciąż słabo poznaną roślinnością borów Puszczy Augustowskiej i czynnikami ją kształtującymi, stanowiące kontynuację rozpoczętych rok wcześniej prac. Wiele uwagi poświęcono inwentaryzacji flory roślin naczyniowych rezerwatu przyrody „Starożyn”. Pełny skład gatunkowy tego obiektu nie został jak dotąd poznany. Podczas kilkudniowej inwentaryzacji rozpoznano ponad 300 gatunków roślin naczyniowych występujących na terenie rezerwatu, w tym kilkadziesiąt należących do grupy gatunków wskaźnikowych starych lasów. Wyniki potwierdzają, że obiekt ten należy do najlepiej zachowanych fragmentów starych lasów w Puszczy Augustowskiej.

Ważnym elementem organizowanych corocznie w północno-wschodniej Polsce obozów jest edukacja jego uczestników. Podczas obozu uczestnicy uczyli się rozpoznawania roślin naczyniowych, mchów, wątrobowców i porostów, a także metod badania zależności występujących w przyrodzie, identyfikacji siedlisk Natura 2000, rozpoznawania ich zniekształceń i zagrożeń.

8. Wdrażanie PROW 2007-2013

- **Pomoc w pozyskiwaniu dopłat rolnośrodowiskowych**

W ramach działalności związanej z realizacją Programu Rolnośrodowiskowego Centrum Ochrony Mokradeł świadczyło usługi wspomagające pozyskiwanie dopłat rolnośrodowiskowych przez rolników posiadających grunty zlokalizowane na terenach cennych przyrodniczo. Przygotowano pięć planów rolnośrodowiskowych - dla gruntów położonych na terenie czterech obszarów Natura 2000: Pojezierze Sejneńskie PLH200007,

Źródłiska Wzgórz Sokólskich PLH200026, Pradolina Bzury-Neru PLH100006, Ostoja Suwalska PLH200003 oraz dwóch obszarów chronionego krajobrazu: Doliny Drwęcy i Jezior Oleckich. Jednocześnie rolnikom, dla których CMok opracowywał plany rolnośrodowiskowe we wcześniejszych latach, udzielano pomocy przy wypełnianiu wniosków o uzyskanie dopłat (zarówno obszarowych, jak i rolnośrodowiskowych) oraz przy prowadzeniu rejestru działalności rolnośrodowiskowej. Poza tym prowadzono rozmowy z właścicielami innych cennych przyrodniczo terenów, mające na celu zachęcenie ich do realizacji na swoich gruntach planów rolnośrodowiskowych.

- **Realizacja planu rolnośrodowiskowego Stowarzyszenia**

Zgodnie z zapisami planu rolnośrodowiskowego dla CMok na lata 2009-2014 Stowarzyszenie prowadziło w 2012 r. ekstensywną gospodarkę kośną na terenie Bagna Całowanie oraz Puszczy Kampinoskiej – łącznie na obszarze 33,73 ha trwałych użytków zielonych. Niemal cała użytkowana przez CMok powierzchnia znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 Bagno Całowanie, jedynie 0,5 ha łąk użytkowanych jest na terenie obszaru Natura 2000 Puszcza Kampinoska. Realizowane pakiety rolnośrodowiskowe obejmują następujące warianty:

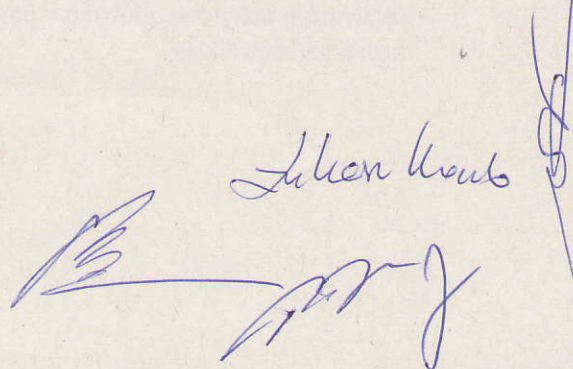
- 3.1 – Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach – 7,90 ha
- 5.1 – Ochrona siedlisk lęgowych ptaków – Natura 2000 – 17,55 ha
- 5.2 – Mechowiska – Natura 2000 – 1,76 ha
- 5.4 – Łąki trzęślicowe i selernicowe – Natura 2000 – 0,95 ha
- 5.5 – Murawy ciepłolubne – Natura 2000 – 0,22 ha
- 5.6 – Półnaturalne łąki wilgotne – Natura 2000 – 3,80 ha

Złożony w maju 2012 r. wniosek o przyznanie jednolitej płatności obszarowej oraz płatności rolnośrodowiskowej został rozpatrzony pozytywnie, w efekcie czego ARiMR wydała decyzje przyznające pełne wnioskowane przez CMok kwoty dopłat – zarówno rolnośrodowiskowych, jak i bezpośrednich.

9. Działania ochrony czynnej na obszarach cennych przyrodniczo

- **Torfy Orońskie**

W porozumieniu z RDOŚ w Warszawie na obszarze mechowiska w rezerwacie Torfy Orońskie dwukrotnie przeprowadzono działania ochrony czynnej. W drugiej połowie czerwca usunięto trzcinę z powierzchni 2,4 ha. Podczas akcji przeprowadzonej w sierpniu zostały usunięte zakrzaczenia na powierzchni 0,1 ha. Prace były kontynuacją działań prowadzonych w latach 2010-2011, mających na celu powstrzymanie postępującej fragmentacji siedliska i utrzymanie otwartego charakteru torfowiska. Zabiegi prowadzone w 2012 r. służyły powstrzymaniu ekspansji trzciny oraz powiększeniu arealu mechowiska. Akcje przeprowadzono z udziałem grupy wolontariuszy związanych ze stowarzyszeniem podobnymi działaniami w poprzednich latach. Odkrzaczanie zlecono wykwalifikowanym kosiarzom, których pracę sfinansowano ze środków statutowych stowarzyszenia. W pracach wykorzystano sprzęt należący do stowarzyszenia (kosi i piły spalinowe, grabie, widły, samochód osobowy).

- **Mierzvice**

W dniu 20 października Centrum Ochrony Mokradeł przeprowadziło akcję czynnej ochrony położonego nad Bugiem, w gminie Sarnaki, rezerwatu przyrody „Mierzvice”. Rezerwat ten utworzony został w 2010 roku w celu zachowania stanowiska roślinności kserotermicznej oraz otaczającego fragmentu lasu liściastego z licznymi stanowiskami chronionymi i zagrożonych gruntów roślin, w tym m.in.: goryczki krzyżowej, zawilca wielkokwiatowego, buławnika czerwonego, leńca bezpodkwiatkowego, pluskwicy europejskiej czy okrzynu łąkowego. W ramach akcji na powierzchni ok. 0,3 ha rezerwatu wolontariusze ręcznie wykosili murawę, a także usunęli młode drzewa i krzewy. Pozyskana biomasa wywieziona została poza teren rezerwatu. W akcji wzięło udział 16 wolontariuszy. W większości byli to studenci, absolwenci lub pracownicy Uniwersytetu Warszawskiego, związani z Centrum Ochrony Mokradeł oraz Studenckim Kołem Ochrony Środowiska UW. Działania ochrony czynnej zostały wykonane zgodnie z Zarządzeniem Nr 12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 9 lipca 2012 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Mierzvice” i zostały w całości sfinansowane z funduszy RDOŚ w Warszawie przeznaczonych na ochronę tego rezerwatu.

- **Sarnetki, Berzniki**

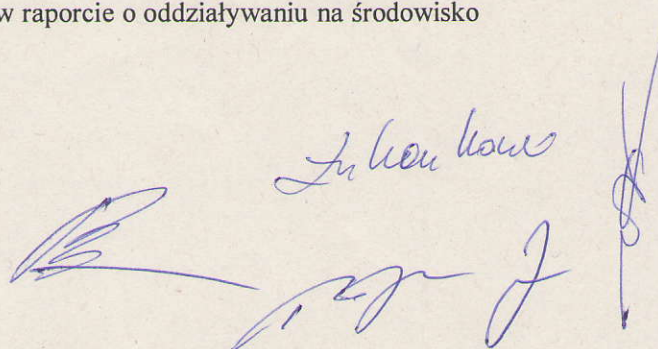
W dniach 3-5 listopada odbyło się zorganizowane przez Centrum Ochrony Mokradeł oraz Studenckie Koło Ochrony Środowiska UW odkrzaczanie i wykaszanie suwalskich torfowisk i muraw. W ramach tej trzydniowej akcji udało się wyciąć zarośla brzozy, olchy i wierzb, a także wykosić trzcinę z 0,4 ha unikatowego torfowiska alkalicznego w Sarnetkach w Puszczy Augustowskiej, będącego stanowiskiem skalnicy torfowiskowej, lipiennika Loesela, wełnianeczki alpejskiej, licznych storczyków z rodzaju *Dactylorhiza* (w tym *ochroleuca*, *ruthei*, *russowii*) i reliktowych mchów - *Meesia triquetra*, *Cinclidium stygium*, *Paludella squarrosa*, *Scorpidium scorpioides* itd.

Uporządkowane zostały (wygrabianie igieł sosnowych, usuwanie drzew i krzewów, usuwanie czeremchy amerykańskiej, palenie gałęzi po wycince) również ok. 2 ha murawy ciepłolubnej w Berznikach na Pojezierzu Sejneńskim. Te nietypowe, "północne" murawy ciepłolubne na piaszczystych kemach, zarastające sosną i zaroślami liściastymi, stanowią miejsce występowania m.in. sasanki łąkowej (wielotysięczna populacja, prawdopodobnie największa w Polsce), ostrołódki kosmatej, leńca bezpodkwiatkowego, marzanki barwierskiej czy naradki północnej.

10. Interwencje przyrodnicze

- **Postępowanie w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na budowę lotniska w Sobieniach**

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska umorzyła postępowanie w sprawie pogłębiania rowów w rejonie lotniska w Sobieniach w gminie Sobienie-Jeziory. Naczelny Sąd Administracyjny na posiedzeniu 10 lipca 2012 odrzucił 3 skargi kasacyjne Jerzego Szymańskiego oraz jedną Samorządowego Kolegium Odwoławczego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego uchylającego (już po raz drugi) decyzję SKO utrzymującą w mocy decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na budowę lotnisk a w Sobieniach-Jeziorach. Tym samym decyzja ta została ostatecznie uchylona, głównie z powodu braków i błędów w raporcie o oddziaływaniu na środowisko tego przedsięwzięcia.

- **Nalożenie obowiązku przeprowadzenia działań naprawczych na terenie w okolicach miejscowości Krzywe - cd. postępowania wszczętego w 2010 r.**

W związku z odwołaniem się państwa Teresy i Adama Ołów od decyzji RDOŚ z 8 sierpnia 2011 r. nakazującej podjęcie niezbędnych czynności w celu przywrócenia stanu poprzedniego, 27 stycznia 2012 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska uchylił zaskarżoną decyzję umarzającą postępowanie i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez organ I instancji.

Dnia 9 maja odbyła się kolejna wizja terenowa, w wyniku której stwierdzono, że nie zostały wykonane żadne prace na gruncie, będącym przedmiotem sprawy (40% zniszczonej, w wyniku nawiezenia żwiru, działki pokryte jest roślinnością ruderalną, zaś reszta jest całkowicie pozbawiona roślinności).

RDOŚ w Białymstoku 16 lipca zwrócił się do Wigierskiego Parku Narodowego z prośbą o opinię co do prawidłowości zaplanowanych prac na zniszczonej działce. WPN uznał zaplanowane prace za prawidłowe i podtrzymał deklarację współpracy przy ich wykonaniu. Dnia 21 sierpnia RDOŚ wydał decyzję nakładającą na Państwo Teresę i Adama Ołów obowiązek przeprowadzenia działań naprawczych, od której wniesiono odwołanie 5 września.

Dnia 4 września GDOŚ utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję, zmieniając termin realizacji zadania z dnia 30 listopada 2011 r. na dzień 30 listopada 2012 r. Decyzja ta została zaskarżona przez Państwo Ołów 3 grudnia, zaś skargę przekazano do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Dnia 14 listopada GDOŚ uchylił w całości zaskarżoną decyzję i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez organ I instancji.

RDOŚ wystąpił 22 listopada do WPN o podanie numerów działek, na których będą mogły zostać wykonane działania naprawcze uzupełniające, polegające na wykonaniu trzech oczek wodnych dla płazów. Postępowanie nadal się toczy.

- **Odwodnienie terenu w ostoi "Lipienniki w Dąbrowie Górniczej" – cd. postępowania wszczętego w 2010 r.**

Wciąż nie zakończyło się postępowanie w sprawie odwodnień stwierdzonych na terenie ostoi "Lipienniki w Dąbrowie Górniczej" PLH 240037 w roku 2010. RDOŚ w Katowicach zakończył postępowanie w sprawie, odmawiając jednakże wszczęcia postępowania w sprawie wydania decyzji nakładającej obowiązek przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych, w związku ze zgłoszeniem bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku na terenie obszaru Natura 2000. Umorzenie postępowania uzasadniono "renaturalizacją terenu", którą rozumie się najwyraźniej jako wykonywanie najpierw szeregu odwodnień i prac ziemnych, a następnie jedynie doraźnych i nietrwałych prac naprawczych. Od orzeczenia RDOŚ w Katowicach odwołało się skutecznie do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska w Katowicach. GDOŚ nakazał ponowne rozpatrzenie sprawy. W chwili obecnej RDOŚ Katowice zajmuje się ponownie ustalaniem stosunków własnościowych na zdewastowanym terenie ostoi.

Ostoja, niezależnie od dewastacji z roku 2010, rozjeżdżana jest obecnie przez pojazdy silnikowe – ostatnio otwarto nawet wypożyczalnię quadów tuż przy jej granicy. Wciąż "nieustalonym właścicielom" terenu pojazdy te nie przeszkadzają, w przeciwieństwie do osób próbujących monitorować stan populacji lipiennika, które wypraszane są z granic ostoi.

Julia Kowal

- **Odmulanie rowów na Bagnie Całowanie - cd. postępowania wszczętego w 2011 r.**

Centrum Ochrony Mokradeł 21 kwietnia 2012 r. złożyło do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie zawiadomienie w sprawie wyrządzenia szkody w środowisku poprzez pogłębienie rowu odwadniającego na obszarze Ostoi Natura 2000 Bagno Całowanie PLH 140001. W trakcie czyszczenia rowu doszło do zniszczenia tam bobrowych. Ponadto działanie to miało negatywny wpływ na znajdujące się w pobliżu mechowiska (siedlisko przyrodnicze Natura 2000: 7230). Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska skierowała sprawę do rozpatrzenia przez komisariat Policji w Celestynowie oraz Gminę Celestynów. W październiku 2012 r. odbyła się w terenie wizja lokalna z udziałem przedstawiciela CMok, Policji oraz Wydziału Ochrony Środowiska Gminy Celestynów. Sporządzony został protokół z oględzin.

- **Rozkopanie ciepłolubnych muraw w Berżnikach – cd. postępowania wszczętego w 2011 r.**

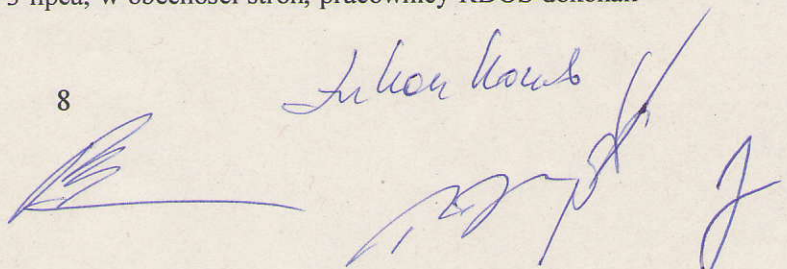
Dnia 29 listopada 2012 r. zakończone zostało wykonywanie nałożonych przez RDOŚ w Białymstoku działań naprawczych, w związku z wystąpieniem szkody w środowisku, na skutek poboru kruszywa z obszaru murawy ciepłolubnej. Pozbawiony roślinności fragment murawy pozostawiony został do naturalnego odnowienia, natomiast na pozostałej części działki przeprowadzone zostały następujące działania naprawcze kompensacyjne: usunięcie nalotu drzew i krzewów z murawy, wykarczowanie drzew i krzewów w wieku poniżej 10 lat oraz wykoszenie całej powierzchni działki jesienią 2011 r.

- **Odwodnienie torfowiska na obszarze Natura 2000 „Torfowiska Gór Sudawskich”**

Torfowisko przejściowe (7140), położone w pobliżu wsi Stankuny, w gm. Wizajny, na obszarze Natura 2000 „Torfowiska Gór Sudawskich”, to siedlisko licznych gatunków roślin objętych w Polsce ochroną ścisłą: m.in. wełnianeczki alpejskiej *Baethryon alpinum*, turzycy strunowej *Carex chondorrhiza*, turzycy bagiennej *Carex limosa*, bagnicy torfowej *Scheuchzeria palustris*, kruszczyka błotnego *Epipactis palustris*, pływacza mniejszego *Utricularia minor*, kukułki bałtyckiej *Dactylorhiza baltica* i Ruthego *D. ruthei*, rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, torfowca brunatnego *Sphagnum fuscum* czy błotniszka wełnistego *Helodium blandowii*.

W dniu 24 maja 2012 r. członek CMok, Paweł Pawlikowski, zauważył, że na torfowisku wykonane zostały prace odwadniające, które polegały na wykopaniu głębokiego rowu odwadniającego o szerokości ponad 1 m, wzdłuż południowej granicy torfowiska, przekopaniu przez torfowisko przynajmniej trzech mniejszych rowów drugiego rzędu, położeniu drenu zbierającego wodę z rowu głównego oraz przekopaniu połączenia z rowem położonym na wschód od torfowiska. Na skutek przeprowadzonych prac poziom wody na torfowisku gwałtownie opadł i nastąpiło obumieranie torfowców w warstwie mszystej, zmniejszenie populacji i żywotności gatunków chronionych oraz ekspansja gatunków synantropijnych. Nowo powstały system odwadniający został oceniony jako na tyle skuteczny, by (w przypadku niepodjęcia działań naprawczych) doprowadzić w krótkim czasie do całkowitej degradacji chronionego siedliska wraz ze stanowiskami chronionych gatunków roślin. Szkada została zgłoszona na piśmie do RDOŚ w Białymstoku 31 maja.

W czerwcu ustalono, że właścicielem działki, na której znajduje się torfowisko, jest pan Grzegorz Kutyló, który nie uzyskał wymaganych pozwoleń wodnoprawnych na wykonane prace, ani też nie wnioskował o takie pozwolenia. Dnia 3 lipca, w obecności stron, pracownicy RDOŚ dokonali

ogłędzin działek. Pan Kutyló przyznał się do wykonania prac odwadniających torfowisko w roku 2011 i zobowiązał do uzgodnienia warunków wykonania działań naprawczych.

Dnia 23 lipca, po uzgodnieniu z Pawłem Pawlikowskim, pan Kutyló wykonał działania zapobiegawcze polegające na całkowitym zasypaniu materiałem miejscowego pochodzenia (urobkiem pochodzącym z wcześniejszego pogłębienia rowu) jednego rowu melioracyjnego, przebiegającego przez torfowisko w miejscu występowania najcenniejszych roślin chronionych.

W dniu 30 sierpnia pan Kutyló złożył wniosek o uzgodnienie warunków przeprowadzenia działań naprawczych, skonsultowanych z Pawłem Pawlikowskim. Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 RDOŚ w Białymstoku 3 września wydał pozytywną opinię na temat proponowanych działań.

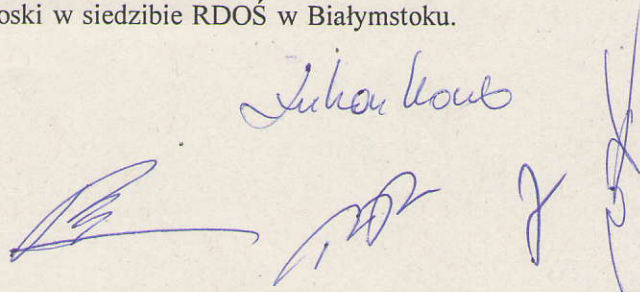
Zakończenie wykonywania działań naprawczych zostało zgłoszone 4 grudnia 2012 r. Działania te polegały na zasypaniu materiałem miejscowego pochodzenia ujściowych odcinków dwóch rowów znajdujących się w południowo-wschodniej części torfowiska, na długości 5 m, w granicach działki nr 91, obręb Stankuny oraz wykonanie stałego piętrzenia o wysokości 30 cm na rowie głównym, na terenie działki nr 152/1, obręb Stankuny, na skraju zadrzewień w południowo-wschodniej części torfowiska.

• **Odmulanie cieków na Podlasiu pod hasłem „usuwania skutków powodzi” przez WZMiUW w Białymstoku – cd. postępowania wszczętego w 2011 r.**

Pod koniec maja 2012 r., ze względu na złożoność sprawy i potrzebę odrębnej analizy względem poszczególnych obszarów Natura 2000, termin załatwienia sprawy został wydłużony do dnia 30 września 2012 r., a postępowanie podzielone zostało na 10 odrębnych postępowań:

1. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Bagna Wizna PLB200005,
2. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Ostoi Biebrzańskiej PLB200006 i Doliny Biebrzy PLH200008,
3. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Bagiennej Doliny Narwi, Doliny Górnej Narwi PLB200007 i Ostoi w Dolinie Górnej Narwi PLH200010,
4. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Puszczy Knyszyńskiej PLB200003 i Ostoi Knyszyńskiej PLH200006,
5. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Doliny Dolnego Bugu PLB140001 i Ostoi Nadbużańskiej PLH140011,
6. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Pojezierza Sejneńskiego PLH200007,
7. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Mokradeł Kolneńskich i Kurpiowskich PLH200020,
8. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Doliny Pisy PLH200023,
9. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 na ciekach Puszczy Piskiej PLB200008,
10. „usuwanie szkód powodziowych” w roku 2010 - pozostałe cieki ujęte postępowaniem: Jaskranka, Nareśl Dolna, Kulikówka, Czarniawka, Żarnówka, Zgniłka, Słuczka, Bargłówka, Błędzianka, Werśnianka, Szczeberka, Zuśnianka, Pawłówka, Kanał Istok, Czyżówka, Łoknica, Pulwa, Nurczyk, Kumiałka, Brok, Jedwabianka, Muzga, Gutter, Poganica, Sokołda, Supraśl Dolna, Mień.

Na początku lipca zgromadzony został materiał dowody dla części spraw i od przez 7 dni można było się z nim zapoznawać oraz składać uwagi i wnioski w siedzibie RDOŚ w Białymstoku.

Juhau Koub

We wskazanym terminie nie wpłynęły jednak żadne uwagi ani wnioski. Te złożone przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, już po terminie, 30 lipca, pozostały bez rozpatrzenia.

Dnia 31 lipca dla części spraw wydana została decyzja o umorzeniu postępowania w sprawie natychmiastowego wstrzymania prac i podjęcia niezbędnych czynności w celu przywrócenia stanu poprzedniego. Tego samego dnia wysłano również zawiadomienie o tym, że termin załatwienia poszczególnych spraw został wydłużony do dnia 30 września 2012 r. Od poszczególnych decyzji 16 sierpnia wniósł odwołanie Klub Przyrodników, zaś 23 sierpnia OTOP. W późniejszych terminach wydawane były podobne decyzje o umorzeniu kolejnych spraw, od których również się odwoływano.

Pod koniec września termin załatwienia spraw został wydłużony do 30 listopada 2012 r., następnie zaś do 28 lutego 2013 r. Pod koniec grudnia 2012 r., w odpowiedzi na odwołania Klubu Przyrodników i OTOP, GDOŚ wydał decyzję o utrzymaniu zaskarżonej decyzji Organu I instancji w mocy. Postępowania są nadal w toku.

Julian Kowalski

